

adriaan
bontebal
tot
hier
en
niet
verder

*een leven
in woorden*

tot

hier

niet

verder

Inkijkexemplaar

Eerste druk, september 2012

© 2012 LetterRijn

Auteur: Adriaan Bontebal

Samenstelling: Sandra Salome en Theo van Rijn

Redactie: Theo van Rijn

Afbeelding voorkant: Melle de Boer

Grafische vormgeving: Podivium, Haarlem

Drukwerk: Drukkerij Contrast, Harderwijk

Uitgeverij: LetterRijn

ISBN: 978-90-819543-0-3

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de samenstellers en de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

adriaan
bontebal
tot
hier en

*een
in levenswoorden*

niet
verder

Voorwoord

Het op de vroege ochtend van 11 februari 2012 ontvangen telefoontje zette mijn wereld in een klap op zijn kop. Mijn oudste broer Aad was vlak daarvoor overleden en daarmee ook zijn alter ego Adriaan Bontebal. Dat het nog slechts een kwestie van tijd zou zijn, had hij me op 5 januari al laten weten. Toen bracht hij het verschrikkelijke nieuws van zijn niet te behandelen longkanker en de prognose dat hem nog hooguit negen maanden restte.

Tussen beide onheilstijdingen in sprak hij regelmatig met anderen en mij over zijn wens om nog een laatste bundel uit te brengen. Welke verhalen en gedichten erin zouden worden opgenomen, had hij nog niet bepaald. Het was technisch niet mogelijk om bij alle teksten te komen.

Ze waren verspreid over een tweetal computers waarvan bij één de harde schijf niet meer was te benaderen.

Op 4 februari, een week voor zijn overlijden, kwam een vriend de gerepareerde computer terugbrengen. Naar later bleek was dat te laat voor mijn broer om nog iets aan de samenstelling van zijn bundel te doen.

De afgelopen maanden hebben Sandra Salome en ik ons over 8.400 opgeslagen teksten en tal van Adriaans gepubliceerde werken gebogen. We hebben daar naar eigen goeddunken een selectie uitgehaald waarvan je in dit boek de weerslag treft.

De vurig gewenste inbreng van de auteur is daarbij door zijn vroegtijdig overlijden helaas achterwege gebleven. Hij zou ongetwijfeld voor een andere samenstelling hebben gekozen. De bundel 'Tot hier en niet verder ~ een leven in woorden' bevat gedichten en verhalen uit eerdere publicaties. Daarnaast staan er niet eerder gepubliceerd werk en enkele van zijn blogs in dit boekwerk. De bundel sluit af met het laatste blog dat de schrijver, op 10 februari 2012, heeft geschreven.

Theo van Rijn

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
------------------	---

Gedichten

Het levensdoel	11
Volle maan	17
De vuilnismen komt in elke straat	21
Opstaan voor iemand	27
Wat geeft het?	31
Disco	37
Waanzin	45
Miss koop	51
Verdacht	55
Eenbenige	61
Dan krijg ik vlinders in mijn buik	84
De NATO filosofie	89
De dichter (met zijn houten poot)	92
Haat	99
Pijn	109
Buren	117
Ontwaken	123
Gesel	129
Savoir vivre	135
De Haagse beek	141
Overleven	149
Hercules	155
Boksbal	159
Kinderleed	165
Mijn laatste wens	173
Paulus Potterstraat	179

Verhalen

Eversmade	12
Solidair	15
Het eerste avondmaal	18
Bekeuringsrijp	22

Zonder titel (1)	25
Het recept	28
De pyromaan	29
Een goot met uitzicht	34
Oom Adriaan	35
Zonder titel (2)	39
Het ei	40
Incident I	46
Incident III	52
Treinoverval	54
Zonder titel (3)	57
Kerkhof	58
Hannah	62
Haaïen	90
Oponthoud	93
Plat	94
Zonder titel (4)	97
Nadia	102
Laan	110
Ballon	112
Heibel	115
Zonder titel (5)	119
Van een koude Kerstmis	124
Een klein, groen balletje	126
Over toen ik een reiger was	127
De Dappere Dodo	130
Ham	136
Zonder titel (6)	139
De zesling	144
Boeken een gulden	145
Vijftig	152
Kinderwens	156
Kleren	160
Op een roze wolk	163
Zonder titel (7)	167

Dagboekfragment		168
Katten		176
Binnenhoofd architectuur		180
Zonder titel (8)		183
Blogs en columns		
Het Knuppelfjêd	<i>12-12-2011</i>	18
Buurtsuper	<i>24-11-2011</i>	32
De deskundigen	<i>17-02-2005</i>	48
Column voor CUVO		86
Een mensenleven	<i>24-05-2011</i>	87
My castle	<i>10-12-2011</i>	100
Hulp in de huishouding	<i>21-12-2011</i>	120
A new one just begun	<i>01-01-2012</i>	132
Losers en bullies	<i>28 -01-2012</i>	150
Broekzakbellers	<i>09-02- 2012</i>	174
Weer een vrijdags klikje	<i>10-02-2012</i>	185
Nawoord		191
Bibliografie Adriaan Bontebal		194

Het levensdoel

De weg die zij moesten gaan
(en god weet waarom)
was lang
het doel lag
even ver
zij liepen wel een
dag en een kwartier
toen zij eindelijk
het verre doel hadden bereikt
ontschoot het hen
door de vermoeienissen
zich van dat bereikte
doel te vergewissen

maar

er was bier

dus hebben zij zich
een levensgroot stuk
in de kraag gezopen
en hebben
de zwart-omrande dag
daarop met een kater
het hele tering-end terug gelopen

Eversmade

Eversmade zit aan de grond. Hij heeft geen stuiver meer te maken. Hij weet wie daar schuldig aan zijn. Ze zullen hun trekken nog wel thuis krijgen. 'De engel der wrake scherpt zijn zwaard.' Dat heeft hij ergens gelezen. Want hij kan wel lezen. Met een Eversmade valt niet te spotten. Oh nee. Hij kent ze. Van die kleine etterige pest-kereltjes zijn het. Staan altijd net om de hoek te grinniken. In de kleine, grijpgrage klauwtjes te wrijven.

En als je dan de bocht neemt zijn ze verdwenen.

Soms kan je ze horen. Als het pikkedonker is en je ligt in je bed. Als je doodstil blijft liggen hoor je ze praten. 'Eversmade, Eversmade, Eversmade.'

Zij hebben ervoor gezorgd dat zijn uitkering is stopgezet. Zijn natuurlijk goede maatjes met die kerel van de Sociale Dienst. Die is ook niet groot. Ook zo'n onderdeurtje dat je bijna niet verstaat. Eversmade weet nog goed van die keer dat hij hem op zijn bek heeft geslagen. Geschreeuwd had-ie. Toen zijn die kerels van de bewaking gekomen en daarna de broeders. Dit keer moet hij het slimmer aanpakken.

Hij zou eigenlijk een vriend moeten hebben. Hij heeft er wel één. Barwoutswaarder heet-ie. Maar die is gek. Die moet zijn leven lang in het gesticht blijven. Die heeft zijn vrouw vermoord en een broeder op zijn kop gezeken. Echt waar! Eversmade heeft het gezien. Die gek stond op de tafel. De broeder zat in een stoel te lezen. Hij dacht natuurlijk: laat maar staan, die is toch gek. Toen heeft Barwoutswaarder hem zeiknat gepist. Het was een straal van wel tien meter. Godskolere wat een straal was dat. Toen moest hij naar de isoleer.

Had-ie maar een vriend hier, buiten het gesticht. Dan konden ze samen een paar van die pest-kereltjes vangen. Hij heeft een goed plan. Zijn vriend moest dan langs de ene kant om het blok lopen. Eversmade, als lokaas, andersom. Dat durft-ie wel. Als ze dan weg willen rennen als hij de bocht om komt, dan grijpt zijn vriend er stiekem een paar. Van achteren.

Hij heeft honger, maar zijn centen zijn op. Gekken mogen

natuurlijk niet eten. Maar hij is helemaal niet gek. Kijk maar in de spiegel. Hij zal straks langs de politie gaan. Dan zal hij zeggen dat-ie honger heeft en helemaal niet gek is. Of toch maar niet? Ze willen hem toch nooit geloven. Die stink politie roept dan weer meteen de broeders. Kan hij weer terug naar het gesticht. Gaat de dokter weer tegen hem aan zitten lullen. De dokter is wel groot. Maar hij speelt onder één hoedje met ze. Die zegt dat ze niet bestaan. Dat hij het allemaal verzint. Hij hoort ze toch. En na een paar dagen pillen slikken gelooft-ie de dokter. En wat ze daar op tafel zetten is niet te vreten. Zijn moeder kookte veel beter. Als hij dat tegen de dokter zegt moet hij weer over thuis vertellen. Dat wil hij niet. Thuis is hij gek geworden.

Toen die kerel in de huiskamer met zijn moeder lag te wippen. Hij had hem bij zijn pik gepakt en keihard getrokken. Die kerel zal wel nooit meer neuken. Eigen schuld. Moet je maar van zijn moeder afblijven. Verder weet hij het niet. Het was de eerste maal dat de broeders kwamen. En die pest-kereltjes? Die hadden de politie gewaarschuwd.

Hij verrekt van de kou. Er staat helemaal geen kachel in de kamer. Dat had-ie al gezien toen hij er kwam. Maar hij had er niets over gezegd. Anders hadden ze hem meteen weer mee terug genomen. Maar het was zomer toen.

Nu vriest het. Hij heeft hout gejat uit het park. Mooi dat-ie het niet kan gebruiken. Je kan toch niet zomaar op de grond takken verbranden. Dat had zijn vader hem verteld toen-ie nog leefde. Thuis hadden ze een zwarte kachel. Mocht hij altijd houtjes hakken. In de tuin. Hij heeft hier ook geen tuin.

Het is een flatgebouw. Allemaal hokken op elkaar gestapeld. Hij heeft zijn nummer op zijn hand staan. Al die hokken lijken op elkaar. Zou je mooi verdwalen en je eigen huis niet meer terug vinden.

Zouden die anderen ook geen kachel hebben? Hij heeft nog nooit rook op het dak gezien. Wel die kleine rotstralen. Die gooien steentjes naar beneden. Ze hebben hem een keertje een gat in zijn kop gegooid. Toen was hij bewusteloos. Hij heeft wel twee weken of zo in het ziekenhuis gelegen. Hij heeft niet gezegd dat die lamzakken dat hadden gedaan. Hij is niet gek.

Kijk maar in de spiegel. Gekken hebben een raar hoofd. Of ze kwijlen. Hij kwijlt nooit. Hij heeft al drie dagen niet gegeten. Daar word je mager van. En heel licht. Als hij zo licht is dan gaat-ie toch vliegen. Doen spreeuwen ook. Die zijn ook heel licht. Door het middelste raam. Dat kan open. Als hij de tafel tegen de vensterbank zet dan kan 'ie een aanloopje nemen. Doen vliegtuigen ook. Toen ze met het hele paviljoen naar het vliegveld waren geweest. Ze mochten niet allemaal mee. Barwoutswaarder moest thuis blijven. Maar die is echt gek. Veel te link. En nu een sprong. Moet je met je armen slaan.

Solidair

Het was de eerste dag van een nieuwe carrière.

Ik ging naar het centrum van de stad en zette mijn fiets vast aan de Haagse Kakmadam, die er volkomen stoïcijns onder bleef. Ze is dan ook een standbeeld, maar dat moet je weten.

Op een hink-stap-sprong afstand van haar staat, naast de ingang van C&A, weer of geen weer, een man met één been accordeon te spelen.

Om misverstanden te voorkomen: de man heeft slechts één been en zit in een invalidebolide, die naast de ingang van het waren-huis geparkeerd staat. Hij bespeelt zijn knoppen gewoon met zijn handen.

Ik liep op hem af en groette joviaal: 'Ha, collega.' Waarschijnlijk dacht de man nu dat ik ook muzikaal was; wist hij veel. Mijn stijl van lopen verdient dan geen schoonheidsprijs, maar voor de oppervlakkige beschouwer oog ik redelijk com-pleet.

Ik luisterde even naar zijn spel en moest concluderen dat het echt iets voor de liefhebber was. Zoals brood met zand op het strand.

Ik pakte de hoed, die hij uitnodigend voor zich had staan, en telde de inhoud. 'Het gaat lekker vandaag,' complimenteerde ik hem, niet zonder bewondering. 'Er zit zelfs papiergeld bij.'

Ik verklapte hem het totale bedrag, telde de helft voor hem uit en gooide deze terug in de hoed. De rest stak ik in mijn zak. 'Ga zo door,' en ik gaf hem een bemoedigende knipoog en een dreun op zijn schouder.

Hij miste enkele noten.

'Wij zien elkaar morgen wel weer.'

Ik haastte me naar de Haagse markt. Daar staat een eenbenige op krukken ansichtkaarten te verkopen.

Volle maan

Het is volle maan
de straatlantaarns branden
geen steen in de buurt
om ze allemaal uit te keilen
die lantaarns
bedoel ik
de maan
zal ik toch nooit bereiken

en huilen
doe ik ook niet meer

Het eerste avondmaal

Met enkele collega's moest ik een voordracht verzorgen in een jongerencentrum te Zoetermeer. Het pad van een schrijver gaat bepaald niet over rozen.

Men dacht ons te verwennen; juist op die dag werd het eethuisje van die tent geopend en ons viel de eer te beurt om als voor-proevers van het dorp te fungeren.

Daar moet je echt mij voor hebben: je kan net zo goed een generaal vragen de verslaggeving van een vredesdemonstratie te doen.

IJzeren Heinig kweet ik me van mijn taak.

Laat ik het erop houden, dat het eetbaar was en niet eens vegeta-risch.

Vaak zie je in dat soort tenten een interne tegenstelling: aan de ene kant gezondheidsfanatisme in de eethoek, terwijl men aan de andere kant de begroting van het totale centrum sluitend probeert te krijgen door de bezoekers te pushen zoveel mogelijk bier en wijn te zuipen.

Na afloop van de maaltijd kwam de 'chef' aan onze tafel: een zenuwachtige inboorlinge, de moeder van een medewerker. 'Bent u één van de dichters van vanavond?' vroeg ze mij.

Ik beging de stommitteit om dat, uit een soort misplaatste trots, toe te geven.

Ze vertelde me dat ze ter completering van de inrichting graag een spreuk aan de muur wilde hebben en of ik die maar even kon verzinnen. De dichter als tekstverwerker in de meest letterlijke zin van het woord..

Om depri van te worden, maar ik ben de rotste niet, nou ja, niet altijd, dus ik dacht een ogenblik na en schreef:

'Hier smaken bonen keer op keer
Zoeter en naar meer.'

Ik begreep hem zelf niet zo goed, maar het rijmde en zij was in de wolken.

Ik had er eigenlijk meteen alweer spijt van. Ieder zijn vak en ik kan het ontwerpen van wandtegeltjes beter overlaten aan Toon

Hermans of Nel Benschop. En stroop om monden smeren is ook

al geen dagelijkse hobby van me.

Daarom schreef ik, toen zij weer terug naar de keuken was, een volgende spreuk voor haar om de zaak weer in evenwicht te brengen.

Ik had graag haar gezicht gezien toen zij bij het afruimen een servetje tegenkwam met daarop de tekst:

‘Toch is het hier een zwijnenstal.

Was getekend: Bontebal.’

Het Knuppelfjêd

12-12-2011

Ik voel me brak, ken je die uitdrukking? Het is Lullo-taal, studentikoos. Op het oude dorp zeiden we dat nooit. Daar kreunden we: ik heb een kater. Als er al over gesproken werd. Ik voel me brak, omdat ik me gisteren heb overgegeven aan het Knuppelfjêd.

Vrienden boden me een lift aan en dan zeg ik geen nee. Waar ik op het Knuppelfjêd ben geweest kan ik niet zeggen, want het is zo illegaal als de pest. Nog wel, want staatssecretaris Bleker heeft laten doorschemeren het van de lijst van verboden volksvermaken te schrappen. Voor dit weekend had hij de animal-cops op-dracht gegeven terughoudend op te treden. Wat neerkwam op niet optreden. Gelukkig.

Je kent het Knuppelfjêd niet? Dan woon je duidelijk niet in Salland. Er word stevig gedronken, maar dat begreep je al uit de inleiding, hoewel het slechts een belangrijke bijkomstigheid is. Het Knuppelfjêd dat wij bezochten vond plaats in een grote boerenschuur ergens in de driehoek Deventer, Dalfsen, Almelo. Na het betalen van een stevige toegangsprijs gingen we los. In het kort komt het hier op neer. Er wordt een konijn met de achterpoten aan een lang touw opgehangen. De Knuppelboas geeft het beest een slinger. De deelnemer die aan de beurt is probeert met een knuppel dat konijn dood te slaan. Er zijn slechts enkele spelregels: je mag maar vijf keer slaan naar het langs zwevend konijn, vóór iedere slag sla je een Salland Bitter achterover, het konijn dat je doodslaat is van jou. Je begrijpt: ik heb een konijn gewonnen, anders zou ik dit niet vertellen.

Wat ik heb gedaan toen ik vannacht thuiskwam heb ik smakelijk beschreven in mijn onvolprezen bundel De Ark (1990). '... Daarna zette ik het mes op zijn keel en liet hem in een teiltje uitlekken. Ook het villen was een fluitje van een cent. Vanaf zijn nek trok ik in één ruk zijn vacht eraf. Alleen zijn kop en zijn kont, zijn broek, moesten echt gevild worden. Een uurtje later hing het beest, naakt tot op zijn sokken, aan zijn achterpoten in de schuur. Drie dagen besterven en dan in de pan. Zij het dat ik geen schuurtje heb, ik heb het in de badkamer gedaan. Daar hangt het konijn nu te be-

sterven, achter een gesloten deur in verband met de katten. Het was even slikken toen ik vanochtend niets vermoedend wilde gaan douchen.

De vuilnismen komt in elke straat

De vuilnismen
komt in elke straat
vertilt zich aan de zakken

handschoen aan
want de meute laat
zijn hond ertussen kakken

Bekeuringsrijp

Ik onderneem een van mijn sporadische voettochten. Gewoonlijk ga ik zelfs op de fiets naar de wc.

‘Hé, jij daar! Hier komen!’ hoor ik achter me. Ik draai me om. Verrek, een mannetjessmeris. Vriendelijkheid veinzen, Adriaan, vriendelijkheid.

Ik ga naar hem toe. ‘Dag agent. Kan ik iets voor u betekenen?’
‘Kan ik iets voor u betekenen? Werk! Je betekent werk voor mij. En daar heb ik een godsgruwelijke hekel aan. Vooral als het onnodig werk is. Misschien hangen je haren voor je ogen of is je bril beslagen, maar je loopt door het rode licht.’

‘Ach, daar heb ik niet bij stilgestaan.’

‘Dat zeg ik. Daarom riep ik je ook.’

‘Nee, zo bedoel ik het niet. Ik heb er niet bij stilgestaan om te stoppen. Er kwam namelijk niets aan.’

‘Dan heb je zeker stront in je ogen: ik kwam er aan.’

Ik blijf de vriendelijkheid zelve.

‘Jawel, maar u loopt op de stoep. Meneer is zeker wijkagent, de wandelende tak van de Hermandad. Geintje agent. Moet kunnen. Om een gemoedelijke sfeer tussen burgers en het korps te creëren. Maar, in elk geval, er kwam op de rijweg niets aan.’

Hij wordt ongeduldig.

‘Ik kwam er toch aan, druilloor. Je loopt toch niet door het rode licht als er een politieman aankomt. Dat is de goden verzoeken.’

‘Nou nou. U heeft het hoog in de bol. Maar los van die goden: stoplichten hebben nogal de neiging om de hele dag hetzelfde te doen, verkeer of geen verkeer. Een rood licht betekent dus niet bij voorbaat dat het gevaarlijk is om over te steken. Daarnaast geeft een groen licht niet de garantie dat er niet een of andere kamikazepiloot met een noodgang door komt zetten.

Daarom: als ik moet oversteken kijk ik altijd even of er verkeer aankomt, lichten of geen lichten. Als de weg vrij is kan me de kleur gevoeglijk gestolen worden. Die dingen staan er tenslotte om aanrijdingen te voorkomen, niet aanhoudingen.’

Hij is even stil. Er vallen wat vraagtekens uit zijn ogen.

‘Bovendien loop je raar.’

‘Is dat ook verboden?’

‘Dat zeg ik toch niet.’

‘Maar als de wetgever, in al zijn goedertierenheid, zijn onderda-nen toestaat om, met welke reden dan ook, raar te lopen, waar-om moet u dan (een controleur in dienst van diezelfde wetgever) mij erop wijzen dat ik raar loop?’

Hij wordt boos.

‘Je loopt raar, je loopt mank. Ik bedoel dat je niet snel genoeg loopt om zonder gevaar door rood te gaan.’

Ik krijg een inval.

‘Nu zet u uzelf in de tang. Zou ik namelijk keurig op het groene licht wachten en vervolgens blindelings oversteken, dan staat het licht al lang weer op rood voor ik de overkant heb bereikt. U heeft mijn snelheid aardig ingeschat. Stom dat ik niet eerder met dit argument ben gekomen.

Want eigenlijk is het zo: door dat rare lopen van mij zal ik altijd door het rode licht gaan. Is het niet aan het begin van mijn overtocht, dan is het wel aan het eind. Voor aanhoudingsgeile wetsdienaren zal ik dus altijd bekeuringsrijp zijn. Een rechtsongelijkheid tussen mij en de meer valide medemens.

Dus, laten we het daarop houden: ik kijk gewoon wel of er iets aankomt. Op de rijweg, wel te verstaan.’

Woedend trekt hij zijn dagboek.

‘Hou maar op met die kletspraat. Ik ben je gelul spuugzat. Ik slinger je op de bon.’

‘Groot gelijk heeft u agent. Wat is de aanklacht: lopen of leuteren?’

Wil je meer van deze verhalen lezen? Zowel het papieren boek - ISBN: 978-90-81954-30-3 en € 15,- - als het eBook – ISBN: 978-90-81954-31-0 en € 6,99 – zijn verkrijgbaar in de webshop van uitgeverij LetterRijn, www.letterrijn.nl als overal elders in de boekwinkels (ook online)